

Критичний реалізм в українській літературі

На початку 60-х років зароджується літературна критика Галичини. У місцевій періодиці з'являються літературно-критичні нариси, літературні замітки, оглядові статті, рецензії на театральні постановки. Так зароджується критичний реалізм.

Принципи критичного реалізму :

правдивість деталей

правдивість типових характерів

достовірність типових обставин

Вперше найповніше ці характеристики виявились у творчості Шевченка.

Критичний реалізм як метод художнього освоєння дійсності був великим кроком у розвитку української літератури. Він сформувався й виріс на основі здобутків раннього просвітительського реалізму, наявного в творчості І. П. Котляревського, П. П. Гулака-Артемовського, Г. Ф. Квітки-Основ'яненка, Б. П. Гребінки, і найкращих рис прогресивного романтизму. Суспільними та естетичними джерелами критичного реалізму в українській літературі було посилення боротьби проти експлуатації, волелюбні заклики прогресивних романтиків, перемога матеріалістичної концепції в естетиці.

Зародження й утвердження критичного реалізму в українській літературі відбувалося паралельно з розвитком реалізму в російській літературі, з успіхами «натуральної школи» й перемогою гоголівського напрямку в ній, теоретично осмисленими у працях В. Г. Белінського, М. Г. Чернишевського, М. О. Добролюбова.

Однією з головних рис критичного реалізму є відтворення життя «у формах самого життя». Розвиваючи це положення, Чернишевський обґрунтував три основні завдання літератури, яка повинна не тільки правдиво відтворювати дійсність, а й бути підручником життя й виносити вирок дійсності.

Таке високе призначення література може виконати тільки на основі подальшого поглиблення принципів її народності. Справжня народність літератури, яка полягає передусім у відбитті народних дум і прагнень, — неодмінна ознака критичного реалізму.

У попередні роки це питання трактувалося однобоко. Під народністю літератури розуміли лише відображення побуту, деяких зовнішніх сторін життя народу, ідеалізацію патріархальних звичаїв, вживання простонародної мови, використання фольклорних образів без проникнення в психологію і соціальний зміст життя народу. Для творчості основоположника критичного реалізму в українській літературі Т. Г. Шевченка і його наступників характерним є всебічне змалювання дійсності, показ життя народу не тільки в побуті, а і в його соціальних виявах, класових суперечностях, засудження не тільки окремих вад тогочасного суспільства, а й нещадне викриття з позицій народних прагнень і інтересів всього експлуататорського ладу, самодержавства, національного гноблення, утвердження громадянських прав трудящих людей.